

DE GROENE RIVIER

Eind jaren '70 verdwenen de laatste boomgaarden langs de Maas bij het kasteel van Teun Roosenburg. En de Woale-wiert zoals de Eijdsdenaren dat gebied noemden werd grootschalig afgegraven door de baggermolens van de ontgrinders. Teun, toen voorzitter van de Schone Maasvallei, werd steeds bedrukker. Hij had net het gevecht tegen de olieraffinaderij aan de overkant bij Lixhe gewonnen en nu dit. De befaamde Bak (een beek) verdween voorgoed. De oude maasarmen waarop 's winters geschaatst werd door de Eijdsense bevolking van jong tot oud verdwenen met veel kabaal maar zonder inspraak en protest. In dit gebied had nog de Roodkopklauwier gebroed, waren de Gekraagde roodstaart en de Roodborsttapuit hele gewone broedvogels en 's winters trokken er Rietganzen door en overwinterden grote aantallen Grote zaagbekken en Nonnetjes. In het voorjaar kon je er de Roodhalsfuut ontmoeten, terwijl je wandelde tussen talloze Echte sleutelbloemen en Herfsttijlozen. En mijn moeder zei dat zij als kind er vaak "telloeze" geplukt heeft, de Eijdsense naam voor Wilde narcissen en dat haar vader er Zalm ving. In mei hoorde je alom de koorzang van de Groene kikker en ving ik zelf als jonge natuuronderzoeker de Grote en Kleine watersalamander. En ik heb horen zeggen dat er zelfs Boomkickers voorkwamen. Bij de ontgrinding kwamen uit de kleibanken van oude rivierarmen botjes van Bevers en kaken van herten tevoorschijn.

Teun Roosenburg en Piet van Nieuwenhoven, onze toenmalige voorzitter van het Genootschap, zagen ook dat hier een uniek gebied aan het verdwijnen was. In kasteel Oost werd overlegd wat het Natuurhistorisch Genootschap nog kon doen. We besloten al onze aandacht aan de herinrichting te gaan geven. Uit waarnemingen van vooral Wim Ganzevles bleek dat de ruwe toestand van de ontgrinding, waarbij vele kleibultjes langs de oevers in depot waren opgeslagen, voor vele vogelsoorten zeer aantrekkelijk was. De Kleine plevier broedde er en op doortrek werden zeer regelmatig zelfs zeldzaamheden gezien zoals Bokje, Krombekstrandloper, Kanoetstrandloper, Drieteenstrandloper, Kleine strandloper, zelfs Breedbekstrandloper en ook vogels als Roerdomp, Woudaapje, Kwak, Kleine en Grote zilverreiger en Visarend. De gemeente Eijdsden gaf er voor de milieudag 1980 zelfs een boekje over uit van de hand van Wim Ganzevles, Vogels in Eijdsden, dat gratis aan alle inwoners werd uitgedeeld.

Omdat reguliere inspraak niet mogelijk bleek, werd via contacten met de hoofddirecteur van de Provinciale Waterstaat bereikt dat op ambtelijk nivo regelmatig met ons gesprekken zouden plaatsvinden om bij de herinrichting rekening te houden met de zich ontwikkelende natuur. Helaas moesten we konstateren, na vele gesprekken, dat de beleidsambtenaren onderling voortdurend in een competentiestrijd gewikkeld waren: de een vond dat het landbouwgebied moest worden en de ander voelde wel voor natuur en hun baas kon maar geen beslissing nemen. En de ontgrinding ging door. De opzichter en uitvoerder hebben nog het meest de natuur geholpen. Zij hebben in overleg met ons rond het kasteel met een bulldozer diverse plasjes op verschillende nivo's gemaakt. En een technische ambtenaar heeft gezorgd dat de dubbele haag met pad aan de rand van de winterbedding er is gekomen als buffer tegen de toen nog daar geplande camping. De camping werd gelukkig weggestemd door de gemeenteraad van Eijdsden. Maar de kerseboomgaard met een Steenmarter en de perenwei met een kolonie Kramsvogels verdwenen. Het toenmalige ministerie van CRM heeft nog geprobeerd de ontgrinding te stoppen vanwege diverse burchten van de bij wet beschermde Hamster en enkele velden Herfsttijloos, maar toen een ambtenaar van de provincie met een schop enkele van deze beschermde planten had overgeplaat naar een ander deel, ging de ontgrinder weer door. Wij kregen nog een observatiehut die we niet wilden en daarmee was de herinrichting van het natuurgebied, want dat was het nog wel, gereed.

En nu is de gemeente Eijdsden sinds 1989 eigenaar van het gebied. Zonder beheersvoorwaarden heeft de provincie dit eens zo prachtige gebied overgedragen met ruim 1 miljoen gulden erbij om de gemeente Eijdsden in de gelegenheid te stellen dit terrein als natuurgebied te beheren.

Er lopen Franse scharrelkoeien en schapen en het is een grondig kaalgevreten weidegebied geworden. De resterende interessante vogels en planten zijn vrijwel verdwenen. In de observatiehut schaften werklui, in het terrein worden elk weekend veel honden uitgelaten en de snoeischaar en maai balk worden driftig gehanteerd. De Buidelmees is nu weg en zelfs gewone weidevogels als Graspieper, Veldleeuwerik en Kievit zijn vrijwel verdwenen. Wel doet elke week de vuilnisman zijn ronde langs bakken en banken.

Geschokte natuurliefhebbers van de IVN afdelingen Eijdsden, Maastricht en Margraten, Grueles Gronsveld, Vogelwacht Limburg en ons Natuurhistorisch Genootschap hebben zich gevonden in de Werkgroep Grintgat Eijdsden.

Inmiddels hebben wij als Werkgroep gelukkig gehoor gevonden bij de raadsleden en bij Burgemeester en Wethouders van Eijdsden. Wij hebben gevraagd om hier de natuur een echte kans te geven door het beheer van dit gebied inclusief de resterende 17 ha boomgaard, over te dragen aan een niet commerciële, deskundige natuurontwikkelingsorganisatie. Wij denken daarbij zelf vooral aan Stichting Ark die werkt op basis van echte natuurontwikkelingsplannen van Buro Stroming voor de Maas vanaf Eijdsden. Stichting Ark heeft in Koningssteen bij Thorn, samen met de Stichting Het Limburgs Landschap, laten zien hoe het kan. Met het Gemeentebestuur van Eijdsden zijn we gaan kijken. Velen waren enthousiast. Ook financieel lijkt het haalbaar. Wij hebben hoge verwachtingen. Komt het nu uiteindelijk toch nog goed?